

De Sahara in Lommel: geen korstmoswoestijn. Verslag van de lichenologische excursie op 9/11/2019.

Dries Van den Broeck¹

Inleiding

De Lommelse Sahara is een zand- en duinlandschap met een grootte van 193 hectare. In het midden ervan ligt een meer en aan de buitenzijde ervan bevinden zich naaldbossen. Het gebied is Europees beschermd als een Natura 2000-gebied en wordt beheerd door het Agentschap voor Natuur en Bos. Dit natuurgebied is ontstaan door menselijke activiteiten. Vooreerst zorgde de giftige uitwaseming van de vroegere zinkfabriek van Lommel-Werkplaatsen er tussen 1902 en 1940 voor dat alle bestaande plantengroei verdween. Het resultaat was een dor landschap bedekt met wit zand. De plas werd gegraven tussen 1920 en 1925 als zandwinning (https://nl.wikipedia.org/wiki/Lommelse_Sahara). Tijdens onze excursie bleek het “witte” zand grotendeels bedekt met een mos-en korstmossentapijt.

Verslag van de excursie

Op 9/11/2019 verzamelden zich negen korstmosliefhebbers. Dankzij Peter hadden we de toelating van het Gemeentebestuur van Lommel om met vier auto's het terrein binnen te rijden. Om te beginnen bekeken we in het IFBL kilometerhok C6.15.42 de rand van een greppel waarop we onze eerste *Cladonia*'s (bekermossen) konden waarnemen: *C. humilis* (frietzak-bekermos, K+ geel) en *C. subulata* (kronkelheidestaartje, UV-). Op enkele verspreide dennen kon alleen *Lepraria incana* (gewone poederkorst) waargenomen worden. De grond was rijkelijk begroeid met mossen en korstmossen, maar bleek, wat de korstmossen betrof, niet echt heel soortenrijk. Uiteindelijk konden in het ganse gebied maar tien soorten genoteerd worden waarbij van het in België beschermde (https://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_wettelijk_beschermde_planten_in_Belgi%C3%AB). *Cladonia portentosa* (open rendiermos) slechts enkele exemplaren werden aangetroffen. Op het hier en daar aanwezige gesteente (voornamelijk bakstenen en keitjes) stond voornamelijk *Sarcogyne regularis* (berijpte kroontjeskorst) alsook een *Trapelia* (sterschotelkje) die voer voor discussie bleek. Betrof het hier *T. coarctata* (gewoon sterschotelkje) of *T. glebulosa* (gelobd sterschotelkje)? Een stukje werd verzameld om thuis verder te bestuderen. Dank zij een groepje zeer oude, deels ontschorste en met reusachtige tonderzwammen getooide populieren konden heel wat andere soorten aan de lijst worden toegevoegd zoals *Caloplaca pyraceae* (gewoon boomzonnetje) en *Physcia aipolia* (gemarmerd vingermos). Dan kwamen enkele houten paaltjes aan de beurt met daarop zowel *Trapeliopsis granulosa* (lichte veenkorst) met gele soralen als *T. flexuosa* (blauwe veenkorst) met blauwgroene soralen. Op twee zomereiken met laaghangende taken konden we echt ons hartje ophalen ook al was het intussen al ver na twaalf uur. Hier vonden we soorten als *Pseudevernia furfuracea* (purper geweimos), *Parmelia saxatilis* (bruingrijs steenschildmos) en zelfs verschillende exemplaren

---

¹ Agentschap plantentuin Meise, Nieuwelaan 38, B-1860 Meise
(dries.vandenbroeck@plantentuinmeise.be)

van *Usnea* (baardmos) (Fig.1) waarvan een stukje verzameld werd om na te kijken. Er werd ook een korstmos met groengeel thallus en soralen verzameld waarvan we dachten dat het om *Parmeliopsis ambigua* ging (avocadomos).

In de namiddag reden we nog naar een ander gedeelte van het gebied (IFBL kilometerhok C6-16-13) waar we, gezien het late uur, maar een klein deel van bekeken hebben. Dit bezoek leverde aanvankelijk maar weinig op tot we op het nagenoeg kale zand een exemplaar van *Stereocaulon condensatum* (stuifzandkorrelloof) ontdekten, en nog één en nog één (Fig. 2). Al met al stonden er zeker een tiental exemplaren, wat toch een zeer mooi einde van de dag opleverde. *Stereocaulon condensatum* is nu van een tweede locatie in Limburg bekend.

Dat de Lommelse Sahara geen licheenwoestijn is blijkt uit het feit dat 72 soorten (66 soorten lichenen en 6 soorten lichenicole fungi) werden aangetroffen. De grootste soortenrijkdom werd evenwel niet op de grond gevonden (12 soorten lichenen), maar op de bomen (42 soorten lichenen).

Een volledig verslag met soortenlijst en bespreking zal verschijnen in het volgende nummer van *Muscillanea*.

Fig 1: *Usnea c. subfloridana* - gewoon baardmos

Fig. 2: *Stereocaulon condensatum* - stuifzandkorrelloof